

Juhlapuhe Maanpuolustuskiltojen liiton ja Varsinais-Suomen kiltapiirin alueellisessa maanpuolustusjuhlassa Turussa 22.11.2009

Merivoimien komentaja, vara-amiraali Juha Rannikko:

**Kunnioitetut sotiemme veteraanit,
Maanpuolustuskiltojen liiton herra puheenjohtaja,
Hyvät naiset ja herrat**

Viikon päästä tulee kuluneeksi 70 vuotta talvisodan alkamisesta. Talvisodan veteraaneja on elossa enää muutamia tuhansia ja nuorimmat heistäkin yli 85-vuotiaita. Talvisodan muisto ja veteraanien perintö elävät Suomessa vahvana.

Talvisodan 105 kunnianpäivää velvoittavat mielestäni avoimesti pohtimaan silloisen menestyksemme perusteita ja niistä saatavia opetuksia. Mikäli haluamme ensi vuosikymmenen puolivälin jälkeenkin taata uskottavan puolustuksen, on haettava uusia ratkaisuja. Näiden ratkaisujen hakeminen kriisin jo ollessa ovella ei onnistu. Tämä oli keskeinen opetus myös talvisodan kynnyksellä ja sen aikana.

Mistä löytyi se voima, jolla itsenäisyys kyettiin säilyttämään? Maanpuolustustahto ja ulkoisen vaaran uhatessa syntynyt kansan yhtenäisyys olivat varmasti keskeisimpiä tekijöitä. Yleiseen asevelvollisuuteen perustuva koulutus ja joustava valmiuden kohottaminen olivat myös tärkeässä roolissa.

Minulla on puolustusvoimien puolesta kunnia ja ilo tuoda terveiset liitollenne ja sen kiltajäsenille, joiden toiminta näkyy tänä päivänä kansalaisten korkeana maanpuolustustahtona ja haluna osallistua koulutukseen. Liitonne toiminta mm vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen, turvallisuuspoliittisen koulutuksen, perinnetyön ja julkaisutoiminnan kautta antaa asevelvollisten lisäksi tuhansille kansalaisille mahdollisuuden osallistua maanpuolustustyöhön.

Toimintanne vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämiseksi tukee yhteisiä tavoitteitamme ja sitä voimme yhdessä arvioida tänään täällä maanpuolustusjuhlassa. Haluankin seuraavaksi kertoa teille ajankohtaisista puolustuksemme, ja erityisesti meripuolustuksen kehityslinjoista ja niihin vaikuttavista tekijöistä.

Valtioneuvoston tämän vuoden tammikuussa (23.tammikuuta) antama turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko luo hyvän pohjan puolustuskyvyn ylläpidolle ensi vuosikymmenen puoliväliin asti. Parastaikaa puolustusvoimissa on menossa työ, jolla vastaan meille selonteossa annettuihin selvitystehtäviin, jotka tähtäävät tulevaisuuteen ja joiden toteutus on käynnistymässä. Selvitystyöt eivät koske yksistään puolustusvoimia, vaan myös muuta yhteiskuntaa.

Heti alkuun on sanottava, että koko työn pohjana on yleisen asevelvollisuuden säilyttäminen. Asevelvollisuuden suorittaminen on osa varusmiesten ja reserviläisten henkilökohtaista yhteiskuntavastuuta. Puolustusvoimat arvostaa asevelvollisten panosta suomalaisten turvallisuuden hyväksi. Joukkojen suorituskyky niin oman maan puolustuksessa kuin kansainvälisissäkin tehtävissä rakentuu reservin hyvän osaamisen ja motivaation pohjalle.

Turvallisuuskehitys

Arvioitaessa turvallisuuskehitykseen vaikuttavia tekijöitä nousee vahvasti esille globalisaatio, joka on otettava huomioon laajemminkin kuin taloudellisista ja poliittisista näkökohdista. Myös turvallisuusympäristö on globalisoitunut. Sotilaallisten näkökohtien arvioissa on Euroopan ja lähialueemme tarkastelun ohella entistä painokkaammin otettava huomioon maailmanlaajuiset kehityskulut. Hyvänä esimerkkinä tästä on energian saataisuus. Energian saannin turvaamisessa valtioiden välinen kilpailu keskittyy tietyille maantieteellisille alueille, joilla intressien törmäämisen riski on sen vuoksi suuri. Varsinkin suurvaltojen strategiat tässä kilpailussa ovat pitkäjänteisiä, geopoliittisten näkökohtien sävyttämiä ja niillä on selvä vaikutus mm. Suomen lähialueilla pohjoisessa kuin meroimien toiminta-alueella Itämerellä.

Euroopan unionin ja Naton laajeneminen sekä Venäjän poliittinen muutos ovat vakiinnuttaneet oloja Suomen lähialueilla. Siitä huolimatta jännitteet Baltian maiden ja Venäjän sekä Puolan ja Venäjän välillä ovat olemassa. Venäjän strategiset intressit Itämerellä ovat Pietarin alueen ja Itämeren kuljetusreittien turvaaminen. Venäjä on ilmoittanut vahvistavansa Itämeren laivastoaan ja sille on tärkeää turvata sen ulkomaankaupan käyttämät reitit ja kasvupotentiaali Itämerellä. Venäjän öljynviennistä noin 40 % kuljetetaan Itämeren kautta. Suunnitellun kaasuputken myötä Suomenlahden pohjukasta tulee Venäjälle strategisesti entistä tärkeämpi alue.

Euroopan unionin laajentuminen on korostanut Itämeri-yhteistyön merkitystä. Itämeri-strategian ja EU-ohjelmien avulla unioni pyrkii vahvistamaan Itämeren alueen ympäristön, kaupan, liikenteen ja sosiaalisten yhteyksien syntymistä sekä alueen vakautta.

Suomen lähialueella on edelleen valmiudessa merkittävää sotilaallista voimaa. Länsimaissa asevoimia on pyritty uudistamaan korkeaa teknologiaa käyttäen ja pienemmillä joukoilla on saavutettu korkeampi suorituskyky. Tätä muutosta ovat toteuttaneet järjestelmällisesti kaikki NATO maat Itämeren eteläpuolella sekä naapurimme Ruotsi. Myös Venäjän asevoimien kehityssuuntana ovat pienemmät, tulivoimaisemmat ja liikkuvat joukot.

Suomi varautuu torjumaan maahan kohdistuvan sotilaallisen voimankäytön ja sillä uhkaamisen. Muun muassa väestöön ja yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin, kuten energiaan, talouteen ja logistiikkaan liittyvät intressit voivat aiheuttaa maamme lähialueillakin ristiriitoja, jotka saattavat ääritapauksissa koskettaa sotilaallisesti myös Suomea. Sotilaallisen voiman käyttö ja sillä uhkaaminen niiden yhteydessä on mahdollista.

Puolustusvoimien suorituskyky ja sen kehittäminen

Hyvät kuulijat,

Valtioneuvoston vuoden 2009 turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa esitetään puolustuksen kehittämisen linjat ensi vuosikymmenen puoliväliin. Selontekoon sisältyvä puolustusbudjettien 2 prosentin tasokorotus vuodesta 2011 alkaen on edellytys kasvavien kustannusvaikutusten hallitsemiselle vuosikymmenen puoliväliin saakka sekä sille, että maavoimien alueellisten joukkojen toimintakyky voidaan ylläpitää.

Yleisesti voidaan todeta, että selonteko ei anna mitään uutta voimassaoleviin linjauksiin puolustusvoimien tehtävistä, mutta toisaalta vahvistaa puolustuksemme kehittämisen yhteisesti sovittujen suuntalinjojen mukaisesti. Koko Suomen aluetta puolustetaan ja sotilaallinen puolustus rakentuu yleisen asevelvollisuuden varaan. Lähivuodet ovat puolustusvoimissa toiminnan vakiinnuttamisen aikaa. Viime vuoden alussa voimaan tulleiden uusien rakenteiden ja toimintatapojen loppuhionta sekä toiminnan vakauttaminen muutosten jälkeen vaativat oman aikansa. Oleellista on, että jo tähän mennessä saatu-

jen kokemusten perusteella tiedämme olevamme tehdyissä uudistuksissa selvästi oikealla tiellä.

Meripuolustuksella turvataan yhteiskunnan toiminnan kannalta tärkeät meriyhteydet avomereltä alkaen ilma-, pinta- ja vedenalaista uhkaa vastaan sekä torjutaan mereltä suuntautuvat hyökkäykset. Merivoimat valmistautuu käyttämään kriisitilanteiden hallintaan ensisijaisesti meri- puolustuksen operatiivisia yksiköitä. Normaalioloissa toiminta- valmiina olevien johtoportaiden lisäksi valmiutta kohotettaessa perustetaan tarvittavat rannikkoalueet. Operatiivisilla joukoilla luodaan puolustuksen painopiste ja niiden käytölle pyritään ratkaisemaan taistelu. Keskeisimpiä merivoimien sodan ajan joukkoja 2010-luvulla ovat ohjuslaivueet, miinantorjuntalaivueet, miinalaivat, meritorjuntaohjuspatterit ja rannikkojääkäripataljoonat.

Tällä hetkellä merivoimien sodan ajan joukkojen vahvuus on 30 000, koko puolustusvoimien sodan ajan vahvuuden ollessa 350 000. Selonteko ei määritä sodan ajan joukkojen vahvuutta ensi vuosikymmen lopussa, mutta linjaa, että sodan ajan joukkojen määrää vähennetään pitkällä aikavälillä ottaen huomioon turvallisuusympäristössä tapahtuvat muutokset, käytössä olevat resurssit, ikäluokkien pieneneminen sekä materiaalin vanheneminen.

Meripuolustuksen kehittämisen painopisteenä on yhteiskunnan elintärkeiden meriyhteyksien turvaaminen. Meripuolustuksen torjuntakyky ylläpidetään siirtymällä kiinteistä liikkuviin järjestelmiin. Selontekokaudella jatketaan miinantorjuntakyvyn kehittämistä ja vuoteen 2012 mennessä valmistuu kansainvälisesti yhteensopiva miinantorjuntalaivue. Tähän jaksoon ajoittuu myös vedenalaisen valvontakyvyn kehittäminen. Tilannetietoisuutta ja viranomaisyhteistoimintaa kehitetään kansallisesti ja kansainvälisesti. Rannikkojoukkojen suojaavaa varustusta sekä liikkumis- ja tulitukikykyä kehitetään.

Edellä mainitut tehtävät ovat merivoimien sotilaalliseen puolustukseen liittyviä tehtäviä. Uusi laki puolustusvoimista antaa merivoimien virka-aputehtäville entistä selkeämmän mandaatin. Merivoimat on perinteisesti harjoittanut tiivistä yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa mm. seuraavilla aloilla:

- merellisten viranomaisten (METO) yhteistoiminnalla luodaan yhteinen meritilannekuva
- merivoimilla on merkittävä osuus Suomen öljyntorjunnassa
- lisäksi merivoimien tuki erilaisissa etsintätehtävissä, meripelastus-, raivaus- ja kuljetustehtävissä muodostaa yhteiskunnan muille viranomaisille ammattitaitoisen ja luotetun reservin

Merivoimien on pystyttävä tarjoamaan erityisosaamistaan muun yhteiskunnan käyttöön myös laaja-alaisten turvallisuusuhkien ennaltaehkäisyssä ja niihin varautumisessa.

Kansainväliset tehtävät ovat merivoimille jokapäiväisiä ja samalla olemme kehittämässä osallistumistamme kriisinhallintatehtäviin. Merivoimat ovat omalta osaltaan mukana myös Pohjoismaisessa yhteistyössä ja sen kehittämisessä. Käytännön esimerkkinä tästä on jo tänä vuonna Suomen ja Ruotsin välillä aloitetun merivalvontayhteistyön laajeneminen Itämeren alueella. SUCBAS - Sea Surveillance Co-operation Baltic Sea - yhteistyö alkoi maaliskuussa 2009 Säätytalolla Helsingissä Liettuan, Ruotsin, Saksan, Suomen, Tanskan ja Viron merivoimien allekirjoittamalla yhteistyösopimuksella. Itämeren merivalvontayhteistyö kattaa jo 95 % Itämeren merialueesta, kun Latvia ja Puola on hyväksytty uusina jäseninä mukaan. Uusien jäsenmaiden myötä yhteistyössä on muka-

na jo kahdeksan Itämeren valtiota. Yhteistyön tavoitteena on kehittää merellistä tilanne-tietoisuutta osallistuvien maiden merivalvontaviranomaisten välillä.

Arvoisa juhlayleisö,

Valtioneuvoston vuoden 2009 turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen selontekoon voidaan olla tyytyväisiä. Se antaa puolustusvoimille riittävät perusteet jatkosuunnittelulle. Nykyistä menettelyä, jossa hallitus antaa eduskunnalle selonteon kokonaisturvallisuuden ja maanpuolustuksen kehittämislinjoista, on pidetty liian kankeana ja hitaana vastaamaan ympärillämme tapahtumiin muutoksiin. Puolustusvoimat tarvitsevat kuitenkin joko nykyisen tai vastaavan menettelyn niistä poliittisista linjauksista, joilla turvataan maanpuolustuksen kehityslinjat pitkälle tulevaisuuteen.

Puolustusvoimien toimintakyvyn ylläpidossa on kysymys monta osatekijää sisältävästä kokonaisuudesta, jossa osat ovat tiiviisti toisiinsa sidoksissa. Osatekijöitä ovat muun muassa doktriini ja puolustusperiaate, koko maan puolustaminen, sodan ajan joukkojen määrä ja organisointi, joukkojen varustaminen, henkilöstön määrä ja koulutus sekä infrastruktuuri ja muut normaaliolojen järjestelyt kuten joukko-osastot ja varuskunnat sekä rahoitusresurssit.

Yhteistyön tarve sekä kasvavat tuottavuuden ja taloudellisuuden vaatimukset pakottavat hakemaan uusia ratkaisuja. Niin ikään kansalaisten toimintatavat, asenteet ja osaaminen ovat jatkuvassa muutoksessa. Tarvittaneen entistä joustavampia tapoja voida ottaa huomioon asevelvollisten, erityisesti reserviläisten osaamisen kehittyminen ja sen hyödyntäminen heidän sijoittamisessaan puolustusvoimien joukkoihin.

Puolustusvoimien vahvuutena on, että tiedostamme tekevämme työtä suomalaiselle yhteiskunnalle, olemme osoittaneet kykenevämmä tunnistamaan itse muutostarpeemme sekä käyttämään puolustukseen annettuja voimavaroja taloudellisesti ja viisaasti. Näistä lähtökohdista hallitsemme ensi vuosikymmenenkin haasteet.